

VERSLAG

VAN DE DELEGATIE NAAR HET CONGRES VAN DE
RIKSFÖRBUNDET FÖR SEXUEL UPPLYSNING
OP 15 EN 16 OCTOBER 1938 IN STOCKHOLM

DOOR

J. HUETING, J. HOVING EN

C. VAN EMDE BOAS, ARTS

LEDEN DER DELEGATIE.

Verslag van de delegatie naar het congres van de
Riksförbundet för Sexuel Uppllysning
op 15 en 16 October 1938 in Stockholm

Inleiding

Op de Bondsbestuursvergadering van 24 September 1938 werd behandeld een schrijven van onze zusterorganisatie in Zweden, bevattende o.a. een uitnodiging, om afgevaardigden te zenden naar het congres, dat, in verband met het 5-jarig bestaan der organisatie, gehouden zou worden op 15 en 16 October 1938 in Stockholm. Na ampele bespreking werd besloten, dat 2 afgevaardigden zouden worden gezonden; een voorstel, om de delegatie te doen bestaan uit één BB-lid en één dokter werd verworpen, waarna met algemene stemmen werden aangewezen J. Hoving en J. Hueting. Nadat bericht was gezonden aan het Hoofdbestuur van de Zweedse organisatie bereikte het D.B. op 10 October een schrijven, waarin werd gewezen op de sterk medische inslag van het congres, naar aanleiding waarvan werd aangedrongen op met mede-zenden van een arts, als zodanig werd de naam van Dr. C. van Emde Boas genoemd met wien Zweedse medestrijd(st)ers op vroeger gehouden internationale bijeenkomsten al hadden kennis gemaakt. Het Dagelijks Bestuur achtte zich niet bevoegd, hieromtrent een beslissing te nemen; per expresse-brieven werden de BB-leden van het laatst ingekomen schrijven op de hoogte gesteld en hen werd verzocht zich uit te spreken over het alsnog aan de delegatie toevoegen van Dr. C. van Emde Boas, als medisch deskundige. De uitslag van deze schriftelijke stemming was, dat 6 BB-leden vóór, 3 tegen stemden. Opgemerkt dient nog te worden, dat Dr. van Emde Boas, mede in verband met zijn afvaardiging als vertegenwoordiger van de Ned. Ver. voor Sex. hervorming, aangeboden had, slechts de helft van de te maken onkosten aan de N.M.B. in rekening te zullen brengen

Het congres

werd geopend Zaterdag 15 October, des voormiddags 11 uur in de zaal, waar ook de tentoonstelling was georganiseerd (zie hieronder). De openingsrede werd uitgesproken door Dr. Elisa Ottesen-Jensen, een vrouwelijke arts, die met recht de pionier van onze Zweedse beweging genoemd mag worden, die al gedurende ongeveer 10 jaar op ons terrein werkzaam was vóór de "Riksförbundet f.S.U" werd opgericht. Zij gaf een beknopt overzicht van de arbeid, welke de "R.F.S.U" gedurende de afgelopen 5 jaren had verricht en heette de buitenlandse afgevaardigden welkom, waarbij zij de Nederlandse delegatie in het Duits toesprak (welke taal gebruikt werd bij elke bespreking, die wij daar voerden). Typisch was, dat zij daarvoor de verontschuldiging van de vergadering moest inroepen evenals voor het feit, dat wij in het Duits zouden spreken - een andere taal was voor ons minder gemakkelijk te spreken en voor hen moeilijker te vertalen.

Na de openingsrede werd het woord gevoerd door de vrouwelijke arts Gurla Evans uit Oslo, die met Mevrouw Chr. Brunsgaard eveneens uit Oslo de Noorse zusterorganisatie vertegenwoordigde, en die een ander van het werk in Noorwegen vertelde. Hierna sprak Hueting, die in een vrij uitvoerig betoog vertelde van het werk in Holland, van onze moeilijkheden, van de omstandigheden, waaronder wij hier werkten, enz., waarna van Emde Boas de groeten overbracht van de Ned. Ver. v. Sex. Hervorming en vervolgens een overzicht gaf van het werk aan onze Consultatie-bureaux. Onze redevoeringen werden in het Zweeds vertaald door Dr. Nils Nielsen uit Göteborg en door de vergadering aandachtig aangehoord. Vervolgens begonnen de werkzaamheden van het congres, waarvan wij, vanzelfsprekend, niet veel konden volgen. Naar men ons mededeelde werden, behalve de gewone agenda-punten als jaarverslagen, verkiezingen, enz. enkele belangrijke besluiten genomen, o.a. werd aan het Hoofdbestuur opgedragen om een soort "studiecentrum" op te richten,

tot het houden van meer wetenschappelijke schriftelijke cursussen op ons terrein, om daarmee "kader" te kweken. Waarbij dient te worden opgemerkt, dat de arbeid van de R.F.S.U. veel minder dan bij ons de "strijd tegen de tegenstanders" omvat, dan de directe voorlichting (zie hieronder). Een belangrijke inleiding werd gehouden door Dr. John Wintzel, de hoogste autoriteit op onderwijsgebied in Zweden. De Zaterdagmiddag - en Zondagzittingen werden gehouden in het Gebouw van de Zweedse Vakbeweging, in dezelfde (prachtige) zaal, waar in 1930 het congres van de 2e Internationale gehouden was. Bij de sluiting van het congres vond Hueting gelegenheid in een in het Zweeds uitgesproken speechje de Zweedse kameraden te danken voor de hartelijke ontvangst, welk "gebaar" blijkens het applaus, op hoge prijs werd gesteld.

Vermelding verdient nog de aanwezigheid van Dr. Leunbach uit Kopenhagen, die's Zaterdagmiddags was aangekomen; van de Engelse en Amerikaanse organisatie (Marg. Sanger) waren brieven met gelukwensen binnengekomen.

Wat ons Hollanders bijzonder opviel was de kalmte, die op het congres heerste (zoals trouwens overal in Zweden). Ieder gaf zijn mening rustig weer, geen enkele "agitator" merkten we op onder bestuurders of afgevaardigden (behalve de zeer actieve Dr. Elisa Jensen) en de stemmingen hadden plaats als volgt: de voorzitter las het voorstel voor en de vergadering gaf met ja of nee zijn oordeel te kennen ('t klinkt in het Zweeds ongeveer als in 't Hollands); duidelijk bleek gewoonlijk, wat de meerderheid wenste. In twijfelgevallen wordt hoofdelijk gestemd.

In de vele en uitvoerige besprekingen, die wij in Stockholm tijdens ons verblijf hebben gevoerd met vele vooraanstaande Zweedse kameraden, hebben wij vele nieuwe gegevens verkregen omtrent hun organisatie, hun middelen, hun propaganda, de houding van het Zweedse publiek en de Zweedse overheid, de verhouding tussen de R.F.S.U. en de Arbeidersbeweging, hun financieel beheer, enz., enz., welke gegevens hieronder volgen.

Organisatie

De geschiedenis van de R.F.S.U. is geheel verschillend van die van de Nieuw Malthusiaanse Bond. Reeds gedurende een langere reeks van jaren (ong. 10 jaar) voor het bestaan van de R.F.S.U. was het overal Dr. Elisa Ottesen-Jensen, die het voorlichtingswerk omtrent voorkoming van zwangerschap in Zweden verrichtte. Toen zij in 1933 veroordeeld werd tot een geldboete ten bedrage van 250 kronen wegens medeplichtigheid aan door een andere arts gepleegde abortus-provocatus (zij had dit procesverbaal om propagandistische redenen uitgelokt) werd, na een in de vakbewegingspers geplaatste oproep, door leden van de vakbeweging binnen een week een bedrag van 5000 kronen bijeengebracht. Het overblijvende bedrag à 4750 kronen werd toen gebruikt, om een organisatie op te richten, die het werk ter hand zou nemen, dat Dr. Jensen al zo lang persoonlijk had verricht en hiermee was de R.F.S.U. geboren (1933). Het ledental bedroeg kort na de oprichting 5600 en is thans gestegen tot ong. 58000 (Zweden heeft ± 6 miljoen inwoners), waarbij opgemerkt moet worden, dat slechts een vierde hiervan persoonlijk lid is; drie vierde bestaat uit z.g. collectieve leden d.z. Vakbondsafdelingen, vrouwenclubs (als in Holland de S.D. vrouwenclubs) enz., die collectief tegen een lage contributie zijn aangesloten. Het aantal afdelingen bedraagt thans 55; evenals wij zijn zij bezig de afdelingen in gewesten te organiseren, die het verband tussen de afdelingen onderhouden (met het oog op de grote afstanden is dat daar nog veel belangrijker dan bij ons) en het voeren van de propaganda binnen hun gebied. Er zijn thans vier van zulke gewesten; meerdere worden opgericht. Het gehalte van de leden is, zoals met een voorgeschiedenis van de R.F.S.U. vanzelf spreekt, overwegend proletatisch.

Het lidmaatschap geeft niet, als bij ons, direct voordeel; de R.F.S.U. verleent zijn hulp en verkoopt zijn middelen ook aan niet-leden en de leden genieten geen enkele korting. Het orgaan de "Sexuell Uppllysning" verschijnt éénmaal per kwartaal.

Propaganda

Hieromtrent valt niet veel bijzonders te vermelden. Het aantal openbare bijeenkomsten bedroeg in de 5 jaren van hun bestaan ong 1300, al dan niet in samenwerking met andere organisaties als vrouwenclubs, 'n soort buurtverenigingen (woningbouwverenigingen) enz. De inleiders op deze vergaderingen zijn overwegend artsen, hetgeen verband houdt met het boven reeds vermelde feit, dat bijna geen "strijd" gevoerd behoeft te worden tegen tegenstanders. Evenals wij geven zij een aantal brochures uit - wij hebben afgesproken, dat zij enkele daarvan voor ons in het Duits zullen vertalen, hetgeen wij met enige van de onze zullen doen. Geheel nieuw was voor hen het idee om een propaganda-rede te houden bij een gewone ontspanningsfilm - zij hebben een aantal namen van films van ons genoteerd. Wel beschikken zij over een paar zeer goede smalfilms, één betreffende een tournee, dat Dr. Jensen in het noorden van Zweden maakte, tot in Lapland toe, en die een zeer goed beeld geeft van de woningtoestanden enz. in dat deel van Zweden, in het algemeen op het Zweedse platteland, dat daar "het bos" (im Wald) genoemd wordt. Verder een tweetal, die zij betrokken hebben van het "Birth Control Clinical Research Bureau" te New York (Marg.Sanger), één, die betrekking heeft op het ontstaan van het menselijk vruchtbeginzel (sperma, sarentreffen zaadcel en eitje, enz.) en één, die een zeer duidelijk beeld geeft hoe pessarium en kapje gezet moeten worden, en hoe niet, wanneer zij te groot en wanneer zij te klein zijn enz. De door de R.F.S.U. gebruikte lichtbeeldenstroken komen ongeveer overeen met de onze, met dien verstande, dat zij bijna uitsluitend geschikt zijn om door artsen te worden toegelicht. De lichtbeeldenstrook betreffende verschillende gummimiddelen wordt in Zweden openlijk vertoond.

Op de tentoonstelling, een zeer belangrijk stuk propaganda komen wij nader terug.

Houding publiek en overheid

Uit het laatste is al af te leiden, dat de houding van publiek en overheid in Zweden volkomen anders is, dan in Nederland, hetgeen o.i. voortkomt uit het ontbreken van een politiek-christelijke macht als in Nederland. In Zweden zijn n.l. de bezittingen van de Rooms-katholieke kerk reeds in 1520 onteigend de kerk heeft daar nog wel aanhangers, maar van een machtsapparaat is geen sprake. Verder kent Zweden geen "Calvinisten" - de protestantse kerk is er Luthers - het type van - alle vreugd is zondag - christen ontbreekt er ten enenmale. Hiermee houdt verband de veel frissere opvatting omtrent naakt, bv. op verschillende plaatsen treft men zeer mooie naakt-standbeelden aan, in etalages en in restaurants ontdekt men af en toe zeer fraaie (ook minder fraaie) muurschilderingen naakte mensen voorstellende. De R.F.S.U. is in Zweden een organisatie als zovele andere, niemand zal zich, als bij ons, schamen, daarvan lid te zijn - van kranten, die weigeren, advertenties te plaatsen, zaalhouders, die hun zaal niet willen afstaan, of burgemeesters, die een vergadering proberen te beletten heeft men daar eenvoudig geen begrip! Ofschoon nog lang niet alle artsen lid zijn van de R.F.S.U. is het aantal groeiende, dat (buiten de R.F.S.U. dus) de geboorteregeling aanvaardt en zijn patiënten adviseert.

Tekenend voor de houding van de pers is het feit, dat direct na het congres een uitvoerig verslag met foto op de voorpagina van verschillende neutrale

kranten verscheen. Ofschoon de Zweedse wetten beperkende bepalingen bevatten, die ongeveer met de onze overeenkomen, worden deze zo weinig toegepast, dat zelfs de particuliere gummihandel advertenties kan plaatsen als "Zeker is U alleen met onze gummimiddelen! En hierboven schreven wij al, dat een filmstrook betreffende gummimiddelen vrij vertoond mag worden - ook op de tentoonstelling prijken grote afbeeldingen van pessaria enz., met een opsomming van hun voordelen. Op haar tournee's "im Wald" doet Dr. Jensen niet anders dan "openlijk en ongevraagd" haar diensten aanbieden - zij lijkt min of meer op een reizigster in gummi-middelen! Met ingang van 1 Januari wordt een nieuwe wet van kracht, waarbij de middelen-verkoop geregeld wordt: alleen "erkende" en ingeschreven zaken (ook de R.F.S.U.) mogen voorbehoedmiddelen verkopen - het aanbieden van het artikel, dus meebrengen naar den patient, blijft dan verboden.

Tekenend voor de houding van de overheid t.o.v. de R.F.S.U. is nog het feit, dat Dr. John-Wintzel, de hoogste autoriteit op onderwijsgebied in de leiding gekozen werd - op de sprekerslijst prijkt o.a. de naam van Dr. Axel Höjia, die een functie bekleedt, die overeenkomt met die van Directeur Generaal v.d. Volksgezondheid bij ons.

Arbeidersbeweging

Uit het bovenstaande vloeit reeds voort, dat de houding van de arbeidersbeweging, die in Zweden nog veel meer invloed heeft dan in Holland, ten opzichte van de R.F.S.U. nogal afwijkt van die van de Moderne Arbeidersbeweging t.a.v. de N.M.B. in Nederland. In plaats van de "neutraliteit", die we hier kennen is daar een soms zeer nauwe band tussen beide bewegingen. Boven wezen we er al op, dat de R.F.S.U. gesticht is met geld uit de arbeidersbeweging - tekenend is nog het volgende: toen Dr. Elisa Jensen al enige jaren haar werk verricht had in Stockholm en directe omgeving, gingen er stemmen op, om haar een auto te geven, opdat zij haar werk kon uitstrekken tot het "Walt" - een oproep verscheen in de pers van de vakbeweging, niemand mocht meer geven dan 25 öre (ong. 11 cent) en binnen 2 maanden was de auto compleet aanwezig! Ook schreven we al, dat het congres gehouden werd in de aula van het gebouw der arbeidersbeweging en eveneens, dat vele vakbonds-afdelingen, vrouwenclubs enz. collectief lid zijn van de R.F.S.U.

Financiën

De contributie bedraagt 2 kronen per lid voor individuele leden, 20 öre voor hen, die collectief lid zijn. Hiervan blijft de helft in de afdelingen, de helft gaat naar het Hoofdbestuur. Van afdelingen, die bij een gewest zijn aangesloten, ontvangt het H.B. slechts een vierde gedeelte, een vierde gaat naar de Gewesten. Voor advies aan de Consultatie-bureaux wordt 2 kronen berekend, wanneer de patient onvermogen is (naar het oordeel van den arts) worden advies en middelen gratis verstrekt! De afdelingen ontvangen op de door hen verkochte middelen een korting van 30 %; zij mogen geen andere middelen verkopen dan de door het H.B. beschikbaar gestelde. Jaarlijks maakt de R.F.S.U. een winst op middelen tot een bedrag van 30 à 35.000 kronen, welk bedrag ruim voldoende is, om met de ontvangsten aan de bureaux en de contributies, alle kosten van bureaux, propaganda, enz. te dragen. Men hoopt in Stockholm de omzet aan middelen en daarmee de winst binnenkort belangrijk op te voeren.

Middelen

Wanneer ook ten aanzien van de middelen een verschil is te constateren tussen de N.M.B. en de R.F.S.U. betreft dit niet de aard van de gepropageerde en verkochte middelen, maar wel het feit, dat de R.F.S.U. een aantal middelen in eigen laboratorium zelf fabriceert, hetgeen aan de winst ten goede komt. Zij gebruiken uitsluitend latex - condoms (z.g. 3 maal gecontroleerd) in verschillende dikten, alle met reservoir, verpakt bij zes tegelijk in een aardig blikken doosje (waarde $3\frac{1}{2}$ öre). Naast de gewone gummi-pessaria verkopen zij latex-pessaria, die in eigen laboratorium gemaakt worden, evenals hun pasta, schedekegels en schuimtabletten. De laatste drie chemische middelen worden uitsluitend gebruikt tezamen met gummi-middelen. Hun pasta is, naar het oordeel van den chemicus, Dr. Gawatin, wel als scheikundig middel zonder meer te gebruiken, echter bestaat in Zweden een tegenzin tegen alle middelen, waarbij voorwerpen gebruikt worden (als canules), die ook in de baarmoedermond gebracht zouden kunnen worden (met het oog op abortus provocatus); met ingang van 1 Januari 1939 is de vrije handel in deze voorwerpen verboden (hetgeen een onzer Zweedse kameraden de sarcastische opmerking ontlokte, dat dan dus ook geen breipennen, potloden, enz. meer verkocht mogen worden - ook deze kunnen als abortus - instrument worden gebruikt!)

Omtrent de aanmaak van bovengenoemde middelen zal Dr. van Emde Boas nadere gegevens verstrekken in een afzonderlijk rapportje, evenals over het o.i. zeer belangrijke werk van het eigen biologisch laboratorium.

Verhouding doktoren-leden

Enkele opmerkingen mogen worden gewijd aan de verhouding tussen de leden en de doktoren, die nogal verschilt van die in de N.M.B., hetgeen o.i. moet worden toegeschreven in de eerste plaats aan de geheel andere geschiedenis van de organisatie en verder aan het feit, dat, de R.F.S.U. in tegenstelling tot de N.M.B. geen "strijd"organisatie behoeft te zijn; het praktische voorlichtende dus medische werk is verreweg de hoofdzaak. De ziel van de organisatie is de al meer genoemde vrouwelijke arts, Dr. Elisa Ottesen-Jensen, die thans in volledige dienst van de organisatie is. De praktische leiding van het werk berust voor een groot deel bij de medici. Zo werden bij het souper, het congres op Zaterdagavond aangeboden, alle plaatsen aan de hoofdtafel bezet door medici en gasten; de hoofdbestuurders zaten tussen de congresafgevaardigden. Toen wij onze verwondering hierover uitspraken, verklaarde men dit als volgt: de meeste H.B. leden spraken geen Duits en konden zich niet met de gasten verstaan en opzettelijk gingen de H.B. leden tussen de afgevaardigden zitten om de onderlinge band te versterken.

Tentoonstelling

Een aparte beschouwing mogen wij wijden aan de Tentoonstelling, die ter gelegenheid van het 5-jarig bestaan in een gebouw aan een der hoofdstraten, recht tegenover het Centraal-station georganiseerd was en die bestemd is om naar verschillende plaatsen te worden gezonden. Behalve een aantal tafels met lectuur is uitsluitend wandoppervlakte gebruikt, d.w.z. de zaal is in 3 vakken verdeeld, waardoor de wandoppervlakte ongeveer verdubbeld werd. Met behulp van grote foto's, fotomontage, goede tekeningen en in grote letters weergegeven tekst is een fraai geheel verkregen, dat pakt en duidelijk spreekt, ook tot de minder ontwikkelde bezoekers. Men heeft ons foto's van alle wanden beloofd, die ongetwijfeld een goed beeld zullen geven van de o.i. zeer goed geslaagde tentoonstelling - laat ons hier ermee volstaan met een enkel woord weer te geven, welke vraagstukken enz. er belicht worden.

In de eerste plaats is er de leatuur-tafel, gevende a. de "schrik"literatuur van enige tientallen jaren geleden, de boekjes met de sombere beschrijvingen van de gevolgen van onanie, geslachts-ziekten, enz., b. de werken van de Zweedse pioniers in onze beweging (Knut Wicksell, Hinke Bergegren, Karolina Widerström, Anton Nyström e.a.) c. de nieuwe schrikliteratuur, d.w.z. de geschriften van de kerk over sexuele onderwerpen (waarbij een spotprent met de tekening van een pastoor, die den redacteur van De Vrijdenker bij plaatsing waarschijnlijk een protest-schrijven van zijn lezers zou opleveren) en tenslotte de nieuwe en betere literatuur op ons terrein, waarbij o.a. de boeken van Dr. v.d. Velde. Een grote wandvlakte toont met foto's tekeningen, cijfers en verklarende tekst het verband tussen de sexuele vragen en sociale omstandigheden - werkeloosheid, oorlog, enz. Een grafiek geeft aan de stijging in ledental van 5600 einde 1933 tot 58000 thans, daarnaast prijken vele foto's van pioniers uit diverse landen - Holland is er vertegenwoordigd met Dr. Aletta Jacobs, niet met Dr. J. Rutgers.

Bijzondere aandacht wordt gewijd aan dat gedeelte uit het rapport van de "landelijke bevolkingscommissie", (die het bevolkingsvraagstuk bestudeerde) waar de R.F.S.U. genoemd en geprezen wordt. Aan het vraagstuk van de Abortus Pro-cavatus wordt een grote oppervlakte besteed. Officieel wordt het aantal gevallen in Zweden geschat op 10.000, d.w.z. dit betreft het aantal gevallen geraamd naar wat in Ziekenhuizen enz. terechtkomt. Dr. Elisa Jensen schat het werkelijke aantal gevallen in Zweden op 60.000. Uitvoerig wordt stilge-staan bij de oorzaken (o.a. sociale omstandigheden) en bij de gevolgen.

Aardig is weergegeven een opengeslagen bijbel, waarin (extra vergroot) te lezen is de bekende woorden: "Gaaf heen en vermenigvuldigt U"; de tekst merkt op, dat toen 2 mensen de aarde bewoonden, thans 20 milliard. Met grote foto's en verdere beschrijving worden tegenover elkaar gesteld een domme, niet ingelichte vrouw en moeder en een verstandige, goed ingelichte. Elders is uitvoerig weergegeven een uitspraak van den vroegere Minister van Justitie Karl Schlijter, die abortus op sociale gronden aanvaardbaar achtte. De meer genoemde "bevolkingscommissie" aanvaardde in haar rapport wel het gebruik van preventieve middelen, niet de abortus op sociale gronden. De nieuwe wet (1 Jan. 1939) staat abortus op medische gronden toe, niet op sociale gronden. De R.S.F.U. heeft over dit laatste het oordeel gevraagd van het "volk", d.w.z. van verschillende organisaties: de overgrote meerderheid achtte abortus op sociale gronden wel toelaatbaar - Omtrent de meest gewenste voorbehoedmiddelen wordt op een andere wand duidelijke voorlichting gegeven, terwijl weer elders uitvoerig wordt stilgestaan bij de nieuwe wet (boven genoemd) en zijn betekenis in de praktijk. Het verschil tussen sterilisatie en kastratie en hun gevolgen wordt met zeer duidelijke tekeningen aangegeven; aan prostitutie, geslachtsziekte enz. wordt veel aandacht gewijd, d.w.z. aan oorzaken, gevolgen en middelen ter bestrijding (en voorkoming).

Vermeld wordt verder, dat alleen in Stockholm 149 artsen gehoor gaven aan een uitnodiging via de ziekenhuizen tot hen gericht, om deel te nemen aan een door de R.S.F.U. georganiseerde cursus tot voorlichting inzake sexuele vraagstukken. Omtrent de tournee van dr. Elise Jensen in het Noorden van Zweden wordt veel materiaal gegeven: foto's, cijfers, tekst, zo ook de aanplakbiljetten, die de bevolking op de bomen bevestigd, als zij haar bezoek heeft aangekondigd: "Fru Jensen kommer" (Mevr. Jensen komt).

Stilgestaan wordt verder bij geslachtelijke moeilijkheden als impotentie, (hun oorzaken enz.) waarbij gewzen wordt op het gevaar van behandeling door kwakzalvers, ook de homo-sexualiteit wordt belicht, de wettelijke bepalingen daaromtrent weergegeven en gewaarschuwd tegen het gevaar, dat dreigt in de vorm van chantage.

Zeer interessant is dat deel van de tentoonstelling, dat betrekking heeft op de

voorlichting van de Jeugd; in het middelpunt hiervan staat een grote plaat van het menselijk lichaam, met den tekst: "Deze plaat is de beste, die in Zweden bij het school-onderricht gebruik wordt. Waar zijn de geslachtsorganen?" Tenslotte wordt aandacht gewijd aan het werk van het biologisch-laboratorium (onderzoek naar zwangerschap) en aan de zuigelingenverzorging, waarmee de R.F.S.U. zich ook enigzins bezig houdt.

Samenvattende kunnen we zeggen, dat we veel nieuwe ervaringen hebben opgedaan, veel nieuwe gegevens hebben verzameld, waarvan een goed deel, naar we vertrouwen, direct of indirect, aan onze beweging in Holland te goede kan komen.

October 1938.

J. Hueting.

De Zweedse beweging.

Zweden is een door zijn lengte buitengewoon groot land, het is zo lang, dat, kon men het Noorden naar het Zuiden draaien, het bovenste gedeelte in middel Italië terecht kwam.

Het land is dun bevolkt, het heeft slechts zes miljoen inwoners. Het heeft enkele grote steden, de rest van de bevolking leeft in de uitgestrekte wouden. In de nabijheid van de poolcirkel leven de Lappen, een zwerversvolk van Aziatische oorsprong.

Er is koper in de mijnen van Falun, goud in die van Boliden, ertsen zijn er in Lapland.

Als alle staten is de Zweedse een klassenmaatschappij. Arm en rijk vormen ruwe tegenstellingen. De armen zijn zeer arm, de rijken zeer rijk. De economische toestand, vooral in de wouden, dus bij de houthakker en hogerop bij de Lappen, is erbarmelijk. In de steden lijdt men onder de hoge huren, die gemiddeld een derde van het loon verslinden. Overigens is Zweden, in vergelijking met andere landen, welvarend. Werkloosheid en crisis zijn in Zweden onbekend.

Er is in Zweden een grote organisatie, die zich bemoeit met de bevolkingspolitiek, geboorteregeling, enz. in het algemeen met het sexuele vraagstuk. De geboorteregeling als geboortebeperking is bereids doorgedrongen tot de armen van geheel Zweden, van Göteborg tot aan de poolcirkel toe. Daar de Lappen er geen consultatiebureaux op na houden, wordt gewerkt in auto's of op de grond achter een boom in het bos. Er is overal een grote en nog steeds stijgende vraag naar preventieve hulp. Dat impliceert een grote en nog steeds stijgende behoefte tot geboortebeperking. Deze behoefte komt echter niet voort uit een te dichte bevolkingsgraad, noch uit een crisistoestand, zoals hier te lande. In Zweden is immers niemand werkloos, er is geen crisistoestand en er is bovendien ruimte genoeg voor enige miljoenen nieuwe mensen meer. Wat er wel is, is de min of meer normale armoede bij de volksklasse der kapitalistische maatschappij. Sterk lijdt het volk onder het normale juk der samenleving. Het lijdt er zo sterk onder, dat dit alleen reeds oorzaak vermocht te worden van een wijdgaande beweging tot geboortebeperking in de arbeidersgezinnen. Deze beweging groeide uit tot massabeweging binnen weinige jaren. Daarvoor is noch nodig geweest een buitengewone crisis noch het feit van een reeds voelbaar wordende overbevolking; beiden waren niet aanwezig, aanwezig was slechts de normale armoede, die de mensen, zodra onder hen de specifieke Nieuw Malthusiaanse propaganda werd ingezet, in de geboortebeperking het middel deed ontdekken tot een onmiddellijke leniging van de ergste graad van stoffelijke gezinsnood. Dit had natuurlijk niet gekund, indien deze bevolking niet een zekere graad van verstandelijke ontwikkeling had bereikt, die haar in staat stelde, het N.M. in zijn consequenties te begrijpen. Inderdaad de arbeidersbevolking van het Noorden is een ontwikkelde bevolking. Zij staat open voor verstandelijke argumenten; de kerk heeft er vrijwel niets te zeggen; de sociaal - democratie daarentegen heeft er zeer veel invloed en haar leiders schijnen sterker en dapperder mannen dan elders.

De organisatie, die de beweging voor geboorteregeling en die voor andere sexuele hervormingen draagt, het "Riksförbundet för Sexuell Upplysning", is in wezen een dictatuur, maar gecamoufleerd door een democratie. Er is een geestelijk gezag, dat het organisatorische gezag geheel en al overwoekerd heeft. De officiële bestuursleden speelden, zoals wij zagen een min of meer beklagenswaardige rol in de beweging.

De geestelijke leiding stond overal demonstratief voorop. Om een voorbeeld te geven: De buitenlandse afgevaardigden (waaronder wij) werden officieel ontvangen door de geestelijke elite, zonder dat die daartoe ook maar enige organisatorische bevoegdheid bezat; aan de werkelijke bestuursleden, de voorzitter, de secretaris en de penningmeester en de anderen zijn zij zelfs niet voorgesteld geworden. Bij het feestbanket zat aan hoofdeind de geestelijke elite, haar vrienden, diverse artsen en de buitenlandse afgevaardigden; de leden van het verantwoordelijk bestuur zaten verspreid en onbemerkt ergens aan het voeteneinde en hielden zich klein alsof ze niets te zeggen hadden. De hoofdtafel was de gehele avond aan het woord, het voeteneinde gaf de gehele avond bescheidenlijk geen kik.

Overduidelijk bleek, dat de ontwikkeling dezer organisatie en haar verhoudingen gegaan was en gaat naar de lijn, die door de meerderheid van onze Nederlandsche organisatie bewust is afgebroken door de artsen geen andere plaats aan te wijzen dan waarop ook alle andere leden recht hebben.

De dictator, de vrouwelijke dictator in deze organisatie, die alles regeert en die bij alles het laatste woord heeft, die in plaats van de voorzitter suggesties in de vergadering lanceert en die in de plaats van de secretaris correspondeert en ook al het andere werk naar vrij welbehagen bedisseld is Mevr. Elisa Ottesen-Jensen. Zij is de liefste en fijnzinnigste diktator, die op deze aarde rondloopt. Het is een dame van ongeveer 50 jaren en ongetwijfeld op het ogenblik de dapperste missionaris van het Nieuw Maltusianistisch evangelie in de wereld. Zij is wetenschappelijk gevormd, zij is van haar stiel tandarts. Maar zij is na haar vorming niet uitgegaan in de wereld om tanden te trekken en kiezen te plomberen, doch om de volkswomen te leren het aantal kinderen, dat zij in de wereld zetten in harmonie te houden met de hoeveelheid voedsel waarover zij beschikken. Dit werd haar ware roeping. Het schijnt, dat de arme Zweden en Lappen die zij hielp, zeer sterk onder de indruk van haar ongetwijfeld volkomen onzelfzuchtig idealisme zijn gekomen. Hiervan werden ons treffende staaltjes meegedeeld. Zij werd eens door een rechtbank veroordeeld wegens N.M. propaganda tot twee maanden gevangenisstraf, die in hoger beroep in een boete van duizend kronen werd veranderd. Reeds den dag, waarop dit vonnis viel, hadden arbeiderskringen niet alleen deze som bijeengebracht doch nog enige duizenden meer.

Haar auto is ook een geschenk; met die auto heeft zij Lapland bereist, in een jaar 30.000 kilometer, predikende in alle dorpen onder en boven de poolcirkel. Zij heeft er gesproken in de houten huizen en er het evangelie van de verstandige geboorteregeling gepredikt aan honderduizenden, zodat de kindersterfte verdwenen en de Lappenvrouwen van arme lastdieren langzamerhand veranderden in mensen. Uitgestorven zijn heden de tuberculeuse moeders. Uitgestorven zijn heden de onverantwoordelijk grote armoegezinnen, verdwenen is een ontzaggelijk leed of is bezig te verdwijnen.

Het is hier geweest, dat de hulp verschaft werd achter bomen, soms in de auto. Elisa Ottesen-Jensen heeft van haar leven iets heel moois gemaakt, daar in het duister van de lange poelnacht. De Lappen noemen haar "de goede vrouw" en heel Zweden voelt haar zo.

In Stockholm heeft zij zich omringd door een staf van intellectuelen, artsen, chemici en biologen en met hun hulp de werkzaamheden zeer uitgebreid. En in de tegen de 60 andere afdelingen en groepen is dat in meerdere of mindere mate ook het geval.

Het is "de goede vrouw" in haar, niets anders, die haar tot het dictatorschap heeft verheven. Misschien heeft zij dit dictatorschap zelf niet gewild, ja mogelijk is, dat zij zich niet eens van haar dictatuur van het goede bewust is. Maar iedereen zegt hartgrondig "zonder Elisa Jensen waren we niet geworden, wat wij heden in Zweden zijn" De bloei der beweging danken we aan haar optreden.

We hebben ook met de andere universitair gevormden kennis gemaakt, met medici, bioloog en chemicus. Allen maakten dezelfde indruk als Elisa Jensen Die van onbaatzuchtig idealisme. Natuurlijk hadden zij allen geld nodig, zoals iedereen in deze maatschappij. Maar het woord geld speelde in hun vocabulair een veel kleinere rol dan ik het elders weleens gehoord heb.

Deze Zweden worden karig gesalarieerd. De goede diktator verdient 300 kronen per maand, de chemicus, die de preventieve middelen maakt 200 en de bioloog 250. En dat in een land, waar de levensstandaard hoog is, alles dus duur en waar de woning alleen 1/3 van ieders inkomen verslindt. En deze beloning kregen ze pas na jaren gratis arbeid verricht te hebben.

Zij allen zijn van onschatbare waarde voor de Zweedse beweging, de uren in hun midden doorgebracht behoren tot de prettigste van ons verblijf in Zweden. Te wensen, dat in Nederland de organisatische verhoudingen op dezelfde leest geschoeid werden als in Zweden, ware echter een onredelijke wens.

Ten eerste is bij ons geen Elisa Jensen voorhanden en ten tweede zijn bij ons geen Zweden voorhanden. Alles is bij ons individualistischer en de proef van een uit de bond verdwenen leider om een dictatuur in de bond te stichten zonder de kwaliteiten van het apostelschap van een Elisa Jensen te bezitten zijn, zoals men weet, met een debacle voor dien leider geeindigd.

Wel kunnen we zeggen, dat het ledental van de bond van hoog tot laag, de waarde van zijn democratie en de waarde van de bond geweldig zou verhogen, indien overal in zijn geledingen een missionarisschap als dat van de Zweedse zich sterker zou ontwikkelen.

Dit apostelschap, dit zuiver menselijk medelijden en deze hoogmenselijke onbaatzuchtigheid verheffen Zweden inderdaad boven vele landsgroepen die alleen maar zakelijk en financieel up to date zijn georganiseerd.

De overgave aan het ideaal plus de democratie, de waardige, dat lijken mij de grondpijlers van onze bond in de toekomst.

De Zweedse organisatie hield tijdens haar congres tevens een tentoonstelling. Deze was in alles stukken beter, smakelijker en artistieker dan de onze. Ook uitgebreider. Zij bestreek het gehele sexuele probleem. Niet alleen, dat van de geboortebeperving.

Er waren veel, zeer veel boeken over alle mogelijke sexuele thema's.

En alles was door een kunstenaarshand gerangschikt en met zorg in een passende omlijsting gezet. Er waren vrolijke kleuren, prettig geïllustreerde statistieken, mooie foto's enz., enz. De zaal was op moderne wijze in mooie kleuren geschilderd. Uit de literatuur blijkt, dat Zweden niet alleen het probleem der voortplanting ernstig neemt, maar ook het probleem der liefde überhaupt. In intellectuele kringen vergelijkt men het oude huwelijk met de vrije liefde maar sommigen dromen er van beide vormen in een hogere samenvatting te doen ineenvloeien.

Er is reeds veel vrije liefde in Zweden, vooral onder de intellectuele jeugd. Maar zij is gezuiverd door mooie natuurlijke omgangsvormen en door een goed geweten, dat hij ons veelzins ontbreekt, zoals men weet.

Vaak neemt hier het meisje het initiatief. Zij geleidt haar jongen aan de hand naar haar kamer en schaamt zich niet daarvoor. En naar Zweedse gewoonte om iemand, die genot of genoegens verschaft heeft daarvoor te bedanken, neemt ze 's morgens afscheid van hem met de woorden: "Dank voor van nacht"/- Is deze cultuur der vrijheid in haar natuurlijke naiviteit eigenlijk niet veel waardiger dan de nederige en vernederende exclamaties van het minderwaardigheidscomplex, dat de Nederlandse "zondaars" en "zondaressen" gewoonlijk als een molensteen om de hals dragen en blijven dragen levenslang.

7- Zie Hølge Brag "Afrekening" Huwelijksdrama, vertaald door N. Boelen-Ranneft-Vilgaro van Lochem-Slaterus, wordt binnenkort opgevoerd door het Masker.

Na al het goede, wat ik van Zweden gezegd heb, rest mij nog te refereren over een pijnlijke geschiedenis.

Wij zijn n.l. ook bij den chemicus en bij den bioloog op bezoek geweest en hebben ons hun werkzaamheden aangezien. De chemicus maakte ringen. Dit deed hij door vloeibare latex te spuiten op glazen vormen, model gloeilampen. De gestolten latex werd dan over het midden van de vorm in twee halve bollen gesneden, op ringen gespannen en klaar was Kees.

De bioloog, overigens een charmante jongeman, ontpte zich voor mij, die tegen de vivisectie is, als een lelijke moordenaar. In Zweden is veel vraag naar een antwoord op de vraag: "Ben ik zwanger of niet? Onze vriendelijke moordenaar kan binnen veertien dagen daarop een onfeilbaar antwoord geven. En dit kost maar twaalf kronen. Ik ben een reuze tegenstander van vivisectie en daarom wilde ik vluchten, toen hij een konijnproef aankondigde. Maar ik kon niet weg en zo heb ik de zaak mee moeten aanzien. Het procedé is als volgt: Een konijn wordt in een soort val geplaatst, die het dwingt tot onbewegelijkheid, alleen de kop steekt er buiten. Wanneer nu een vrouw weten wil of ze zwanger is geworden of niet dan begeeft zij zich naar den bioloog. Deze spuit het konijn een weinig urine van die vrouw in een van de aderen van het oor, zet het konijn weer in zijn hok en verzoekt de vrouw over veertien dagen het antwoord te komen halen. Juist toen wij er waren, was het veertien dagen geleden, dat een konijn ingespoten werd. Dit konijn werd nu opnieuw in de val gezet en nu ingespoten in zijn oor met lucht. Het stierf bijna onmiddellijk aan luchtembolie en werd daarop opengemaakt totdat de eierstokken te voorschijn waren gekomen. Is de vrouw zwanger, dan zijn de eierstokken van het konijn veranderd, is dat niet het geval, dan is de vrouw niet zwanger.

De moordenaar deelde mee, dat men het procedé nog goedkoper ging maken, door in plaats van konijnen kikkers te nemen. Ingespoten met urine van een zwangere beginnen deze beesten eitjes te leggen. Konijnen en kikkers spelen dus de rol van klokken, waarop men de menselijke zwangerschap kan aflezen.

Er waren reeds 100 kikkers besteld. Dat spaart weer honderden kronen voor de beweging uit.

Toen we van Zweden terugkeerde stormde het, weshalve het vliegtuig steeg tot 3200 meter. Op deze hoogte was slechts een compact sneeuw wit wolkendek, het leek een besneeuwd berglandschap met daarboven een stralende zon. Van de eindeloze eentonigheid daarvan viel ik tenslotte in slaap.

In die slaap kwam de droom; ik zag alles van de laatste dagen weer terug. Elisa Jensen en haar beweging, alle vrienden en vriendinnen, alle dappere strijders voor ons ideaal. Ten slotte ook de charmante konijnenmoordenaar. Ik zag de bewegingen van het slachtoffer weer, toen hij zich tegen de dood verzette en gruwde er van.

En ik begon over de algemene zin des levens, dus ook die van dit konijn te dromen. Eerbied voor de persoonlijkheid. Is elk dier ook niet een persoonlijkheid? O nee, ik redeneer mis. Eerbied voor de menselijke persoonlijkheid, zo luidt de betreffende filosofie, niet anders.

De mens is de God der dieren, zoals God de God der mensen is.

Plotseling ontdekte ik de duivel met z'n neus platgedrukt tegen het venster.

"Waar maak je je nu eigenlijk zo druk over?" schreeuwde hij grijnzend.

"Hij spoot het konijn de dood in zijn witte oor! Het onschuldige konijn!"

"Nu en wat zou dat? Het leven is wonderbaarlijk interessant, zij het even wreed. Dagelijks spuit het leven miljoenen mensen golven vergif in, niet in hun oor, maar midden in hun hart!"

"Dank je voor je inlichting", zei ik om van hem af te komen. Want nu vlogen

we boven een zee en onze zwemgordel lag gereed.

"Kopenhagen in zicht" riep de steward.

"Elisa Jensen", dacht ik "Gawatin, Daniel Brick, Anna Rif Kin --- Eugene Söderberg --- de Lappenmoeders, waarbij de vele tuberculeuze, die tevergeefs hun vele kinderen trachtten te zogen en die van het vergift des levens verlost zijn door hen - - - Misschien is dat wel de zin des levens. Leed opheffen en daaraan zelf ten gronde te gaan - - - Elisa Jensen.

J. Hoving.

Rapport van den Medicus.

Volgens afspraak met de twee andere afgevaardigden naar het congres te Stockholm zal mijn verslag zich uitsluitend bezig houden met de zuiver medische zijde van hetgeen daar behandeld is en aan ons vertoond werd. Al de kwesties, die dus het organisatorische, de propagandistische en de maatschappelijke zijde betreft zullen door mij dus opzettelijk verwaarloosd worden, ook dan wanneer hun samenhang met de geneeskundige zijde van het in Stockholm behandelde onmiskenbaar is.

Voor mij, die het 5e Weltcongress für Sexualreform te Brünn als afgevaardigde van de Nieuw Malthusiaanse Bond had bijgewoond, was het weerzien met de kopstukken van onze Scandinavische zusterorganisatie een heugelijk feit, dat evenwel overstemd werd door de gedachte aan de zo talrijken, die wij nooit zullen weerzien. Geen moment was ons dan ook de herinnering uit de gedachte aan een Magnus Hirschfeld, die in ballingschap stierf, aan een Graefenberg en een Abraham, die een vrijwilligen dood boven een leven vol gruwel en vernedering verkozen, zoals vele anderen van onze Duitse medestanders, en met weemoed dachten wij ook aan de velen, die nog leven, maar die rechteloos in vreemde landen zwerven, vervolgd door de reactie en clericalen, en hoogstens door een groot van hun medeleven met de bloei van de organisatie in het heerlijk vrije land Zweden konden blijk geven. Reich, die in Oslo moet vechten om een verblijfsvergunning, kon door pasmoelijkheden evenmin komen als Elkan, die in Londen een nieuw bestaan tracht op te bouwen en die zijn voordracht had moeten inzenden. Weisskopf uit Brünn was evenals de andere Tsjechische collega's door de afschuwelijke toestand, waarin zijn land, op dit moment verkeert verhinderd, zodat wij tenslotte slechts met een kleine groep van de Oslo-staten ter conferentie waren. Het kleine aantal der aanwezigen kwam echter het direct menselijk contact zeer ten goede en de twee avonden, die aan de zuiver medische aangelegenheid gewijd zijn, mogen dan ook als zeer geslaagd worden beschouwd.

Drie onderwerpen waren aan de orde van wetenschappelijk technische aard terwijl vooral op aandrang van Uwen vertegenwoordiger het vraagstuk van het herstel der internationale verbinding aan een ernstige beschouwing werd onderworpen en voorlopig tot een goed resultaat gevoerd.

Leunbach uit Kopenhagen was de eerste, die sprak. Zijn gevangenisstraf wegens het beruchte abortusproces, dat voor twee jaar tegen hem gevoerd werd en het verbod om vijf jaar praktijk uit te oefenen, hebben noch zijn enthousiasme, noch zijn enorme werkkracht kunnen doden. Thans staat hij aan het hoofd van een biologisch laboratorium, waar onder meer een nieuwe zwangerschapsreactie is uitgewerkt, welker voorlopige resultaten hij ons in een kort referaat voorlegde. Deze reactie is een verbetering van de door Bern.Friedrich aangegeven methode.

De techniek, welker uitvoering geheel gelijk is als door Friedrich aangegeven is:

1 ccm. urine wordt, nadat 3 druppels zoutzuur (25%) eraan is toegevoegd, 25 minuten lang in een bak kokend water verhit.

De beoordeling is anders dan door Friesrich aangegeven: op de veranderingen van kleur wordt in het geheel geen acht geslagen.

Bij positieve reactie vindt men na tien uur een karakteristiek beginsel, dat van den niet specifieke neerslag moet worden onderscheiden. De beslissing vereist een grote routine en ervaring.

Een karakteristiek bezinksel betekent altijd een positieve reactie. Het ontbreken van dit bezinksel betekent altijd een negatieve reactie. Nadat de aanvankelijke onzekerheid zowel in de uitvoering als in de beoordeling overwonnen was, werd de urine van 173 vrouwen onderzocht, wier positieve of negatieve zwangerschapsdiagnose klinisch zeker gecontroleerd werd. Daarvan gaven 169 een juiste en slechts 4 een onjuiste reactie. De methode schijnt dus werkelijk met de biologische te kunnen wedijveren.

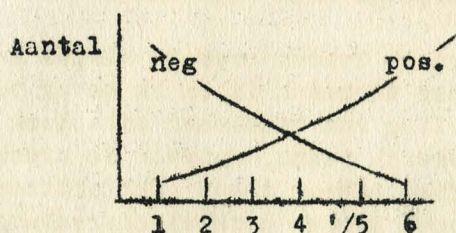
Ook de mededeling van Elkan betrof een nieuwe zwangerschapsreactie, doch in dit geval geen scheikundige, maar een biologische test, waarbij een Zuid-Afrikaanse pad *Xenopus laevis* Daud, 5 à 10 cm lang, wordt ingespoten met morgenurine van den patiënt, kleine exemplaren met 1 ccm, grote exemplaren met 2 ccm urine in de lymfhezak of de buikholte van de pad. De moeilijkheden van de toxiciteit van de urine, die zoveel last veroorzaakt bij de muizenproeven, bestaat hier niet; de padden vertonen geen enkel verschijnsel, behalve het gewenste. De ingespoten padden worden in glazen potten gezet, op een met flinke gaten doorboorde plaat, hetgeen verhindert, dat zij hun eigen eieren opeten. Indien de ingespoten urine van een zwangere vrouw afkomstig is en dus hypophyse voorkwab hormoon bevat, zien wij hoe binnen 6 à 12 uur na het begin van de proef de pad eieren legt; soms maar enkele, soms een zeer groot aantal, maar altijd in elk geval duidelijk zichtbaar. Indien slechts één van de gebruikte padden eieren legt, kan de proef als positief beschouwd worden. Indien de proef negatief is, kan op dezelfde wijze als Zondek het in zijn boek beschrijft met een extract van de urine de proef worden herhaald.

De voordelen van deze eenvoudige zwangerschapsproef boven de bekende zijn duidelijk. In plaats van na 3 of 4 dagen is een resultaat al binnen 12 uur te verkrijgen. De proefdieren hebben geen last van de toxicische urine, behoeven niet te worden gedood en kunnen na een paar weken rust opnieuw worden gebruikt. Wat de betrouwbaarheid betreft geven Crew en Bellerby, die deze proeven reeds sinds 1934 resp 1936 doen aan, dat de proef even betrouwbaar zou zijn als die van Aschheim - Zondek. Elkan zelf meent, dat een positief resultaat het bestaan van een zwangerschap bewijst, maar dat een negatief resultaat te wijten kan zijn, behalve aan de afwezigheid van zwangerschap, aan lage hormoonconcentratie in de urine. Daarom beveelt hij aan in de eerste vijf weken na de vermoedelijke bevruchting urineextracten te gebruiken. De vraag, hoe spoedig na een bevruchtende coïtus de zwangerschap op deze wijze kan worden gediagnostiseerd, blijft daar zo zegt Elkan, moeilijk te beantwoorden, omdat men meestal urine krijgt te onderzoeken van vrouwen, waarbij de menstruatie is uitgebleven. In elk geval bevat op dat moment de urine meestal al voldoende hormoon om de test positief te maken. Het zou van grote betekenis zijn, indien artsen ook urine zouden laten onderzoeken van gevallen, waarin zwangerschap vermoed wordt (bijv. na het springen van een condoom), reeds voordat de vrouw overtijd is. Slechts op deze wijze is het mogelijk de korste termijn waarin de *Xenopus*-proef positief is, te ontdekken. Een nadeel van deze zo overigens waardevolle methode is gelegen in het feit, dat de padden in verwarmde bakken moeten worden gehouden van 22 tot 25°, terwijl het allergrootste bezwaar is, dat de dieren zich in gevangenschap niet of zeer moeilijk voortplanten en dus weer opnieuw uit Zuid-Afrika moeten worden geïmporteerd.

Arne Bursell, de leider van het Biologisch Laboratorium van het R.F.S.U. had een minder sensationele, doch eveneens zeer interessante mededeling over

een modificatie van de Friedmannse reactie, waarvan echter het belang door mij nog niet geheel en al overzien kan worden.

Terwijl men bij de gewone uitvoering van deze alom toegepaste zwangerschapsreactie voornamelijk pleegt te letten op het aantal in aansluiting aan de inspuiting van urine opgetreden ovariële bloeding, wijdt Bursell ook grote aandacht aan de bloedrijksdom van de baarmoeder en onderscheidt 6° van uterus hyperaemie. Bij onderzoek van 1171 gevallen, die hij in 1½ jaar kon verzamelen, bleek, dat er een duidelijk correlatie bestond tussen de graad van hyperaemie en het al of niet positief zijn van de reactie, in dieer voege, dat de vullingsgraad nul vrijwel uitsluitend voorkwam bij negatieve gevallen, de vullingsgraad zes daarentegen hier volledig afwezig was, terwijl bij de positieve gevallen de vullingsgraad zes overheerste en de vullingsgraad nul volledig ontbrak. Bij de tussenliggende graden kwamen zowel positieve als negatieve gevallen voor, echter in tegengestelde verhouding, zoals uit onderstaande grafiek blijkt

Gelijk gezegd is het nog moeilijk te overzien, wat de positieve betekenis van deze overigens interessante waarneming is.

Met deze drie mededelingen was de afdeling zwangerschapsreacties gesloten, die zo belangrijk is voor organisaties als de onze, welke zo ontzettend vaak abortusverzoeken krijgen, die steeds moeten worden afgewezen. Het spreekt van zelf, dat wij oneindig veel leed zouden kunnen voorkomen en heel wat vrouwen van de verschrikkelijke gevolgen, die de eigen ingrijpen en die van onbevoegden met zich slepen zouden kunnen sparen, indien wij haar steeds tijdig ervan konden overtuigen, dat het uitblijven of te laat verschijnen van haar menstruatie in haar geval niet op zwangerschap berust. Dat hier ook een grote taak voor onze Bond ligt, die zonder al te grote kosten, ja eventueel zelfs winstgevend kunnen worden uitgevoerd, is mij in Stockholm maar al te duidelijk geworden.

Het tweede hoofdpunt van onze medische besprekingen werd gevormd door de discussies over de tegenwoordige stand van het vraagstuk der chemische anti-conceptie.

In Zweden is de toestand zo, dat er nimmer gebruik wordt gemaakt van een enkelvoudig chemische methode, die wij in Holland, vooral bij jonge pas gehuwde vrouwen met een nauwe vagina en een ons daarvoor geschikt lijkende porio nog wel plegen toe te passen, al hebben wij ook daarbij de laatste jaren wel mislukkingen gezien. Onze Scandinavische vrienden gebruiken hun chemische middelen uitsluitend als aanvulling bij hun mechanische methoden (kap, ring of condoom) en wel in de vorm van:

- a. schuimtabletten;
- b. schedekogels;
- c. pasta.

Het was Dr. Gawatin, de in vaste dienst der Zweedse Organisatie staande chemicus, die ons uitvoerig en volledig inlichtte over zijn onderzoekingen in het laatste jaar.

Hij verstrekte ons de recepten van de geheel nieuwe middelen, die op zijn advies in het eigen chemisch laboratorium van de Organisatie worden bereid. Deze zelfstandige fabricatie heeft de Organisatie in dit opzicht niet alleen volkomen onafhankelijk gemaakt van de prijzenpolitiek der diverse fabrikanten, doch is zelfs een nieuwe en ruim vloeiende bron voor de Organisatie geworden, terwijl bovendien het grote voordeel bestaat van een permanente controle op de gebruikte praeparaten en daardoor een veel grotere betrouwbaarheid hiervan is gewaarborgd.

Gawatin is bij de samenstelling van zijn middelen uitgegaan van het laurylalcoholsulfonaat, dat in een 1%-oplossing een van de sterkst werkzame sperma dodende middelen is gebleken. Het is niet duur, het kost ongeveer f. 8,- per K.G., doch, naar mij later van andere zijde werd medegedeeld, is het in sommige landen niet zo gemakkelijk te verkrijgen, aangezien het een bekend bestanddeel van geheime schoonheidsmiddelen is. Gawatin verstrekte ons de recepten, die in de bijlage zijn opgenomen.

Het bleek, dat men in Zweden over de nieuwe pasta, die vrijwel reukeloos schijnt te zijn, zeer tevreden is en ik kroeg persoonlijk dan ook de indruk, dat het aanbeveling zou verdienen onze sterk zure en in sommige gevallen dan ook licht irriterende pasta, waarvan de afschuwelijke reuk voor talloze echtparen een grondige afkeer tegen elke anticonceptie teweeg brengt, door deze reukeloze en veel minder prikkelende substantie te vervangen. Dat, nu wij in onze Organisatie steeds meer overgaan tot het gebruik van portio-kapjes ook de productie van gelatine schedekegels dient ter hand genomen te worden, acht ik buiten kijf. Van het nut van de schuimtabletten heeft ook de enthousiaste Gawatin mij niet kunnen overtuigen.

Na de uitvoerige en op talrijke praktische ervaringen steunende uiteenzettingen van Gawatin, voelde ik mijzelf toen ik het woord nam om namens Dr. Andries Voet een korte mededeling te doen over de wenselijkheid van de thixotropie als eigenschap van anticonceptionele pasta's op heel glad, om niet te zeggen theoretisch ijs.

Na verteld te hebben, hoe op verschillende plaatsen in de literatuur de vereisten van de ideale spermicide pasta door diverse onderzoekers zijn opgesomd en toegelicht, deed ik uitkomen, hoe in overeenstemming met de zienswijze van Cecil Voge wij in Holland geloven, dat ook de werking van het enkelvoudig chemische middel in de eerste plaats berust op het vormen van een mechanische barrière op de portio, die, indien zij werkelijk afdoende bescherming wil verlenen, ook inderdaad moet verhinderen, dat er spermacellen in het ostium uteri binnen komen. Daarnaast zijn natuurlijk andere eigenschappen, zoals zuurgraad, de chemische werkzaamheid en de buffercapaciteit van grote, doch naar mijn mening niet van doorslaggevende betekenis. Daarom zette ik uiteen, hoe wij onder leiding van Dr. Voet ernaar gestreefd hebben in plaats van de tot nu toe bestaande pasta's een nieuwe substantie te vinden, die aan deze mechanische eis beter voldoet.

Ik laat hier een gedeelte volgen van mijn in het Engels gehouden uiteenzetting:

To our opinion, a normal liquid may never form a satisfactory barrier, independent of its viscosity. Even a very viscous liquid will drop off the portio and flow to the lowest parts attainable.

A somewhat better result might be obtained with plastic material. If applied to the portio, it will only flow if the shearing stress to which it is exposed by gravity, is higher than its so called Yield Value, which is a constant for each plastic material.

A much better solution of this problem is formed by a so called thixotropic jelly. Thixotropy is the phenomenon, that a stiff jelly, really a solid, is liquified by mechanical agitation, but afterwards gellates again.

If we have a thixotropic jelly in a tube with a nozzle, we may liquify it by pressing the tube and forcing its content to flow through the nozzle.

Once on the portio it forms a stiff solid jelly again, which forms a perfect barrier.

One of us succeeded in preparing such a thixotropic jelly, the thixotropy of which has been investigated thoroughly. After the mechanical agitation has stopped, gelation occurs immediately.

It also has a very low surface tension which enables it to penetrate into the smallest sulci of the vaginal wall, thus adhering very strongly. Experiments in women showed, that the barrier could only be removed by strong mechanical action, with spatula or with strong douching. It does not readily mix with other liquids, which is, contrary to Shedlovsky's belief, a real advantage, since it prevents the barrier to lose its favourable properties by dilution with cervical, vaginal or spermal liquids.

The jelly has other desirable properties, as a comparative low acidity but high buffering capacity and is very spermicidal, though not at all irritating. Its properties are constant now for more than a year. The new product will be prepared shortly by the Dutch Union for its members. We shall be glad to be able to communicate again after some time, to report on practical results.

Op mijn mededeling volgde een grote discussie.

Als derde punt kwam aan de orde de vraag, welke plaats aan de periodieke onthouding in ons middelenarsenaal moet worden toegekend en in verband daarmee de kwestie van de ovulatieverschijnselen.

Bij de bespreking van deze punten was vooral Leunbach, die zeer goed met de uit het Dr. Aletta Jacobs Huis verschenen publicaties op de hoogte bleek, er de oorzaak van, dat dit voor mij - en misschien ook voor de toehoorders - een zeer vermoeiende avond werd.

Achtereenvolgens moest ik het woord voeren over de methode Voet-van Emde Boas ter bepaling van de duur van de bevruchtingsgeschiktheid van de menselijke kiemcellen, over de betekenis en de betrouwbaarheid van de periodieke onthouding als zodanig, en ten slotte, hetgeen voor mij het meest onaangename gedeelte van de gehele avond was, over de betrouwbaarheid der onderzoekingen van Dr. Samuels. Achteraf bleek mij, waarom de slimme vos Leunbach dit zo graag wilde. Hij is evenals ikzelf ervan overtuigd, dat de periodieke onthouding, mits op de juiste wijze en in de daarvoor geschikte gevallen toegepast, een zeer goede aanvulling kan zijn van de tot nu toe bestaande anticonceptionele middelen, doch hij slaagde er tot nu toe niet in zijn Zweedse collega's en met name Dr. Elise Ottesen-Jensen van de juistheid van dit standpunt te overtuigen. Hun discussies over dit onderwerp waren langzamerhand vastgelopen en Leunbach buiten mijn aanwezigheid letterlijk uit om hen over het dode punt heen te helpen.

Mijn opvatting over de periodieke onthouding en over de methode - Samuels zijn in Uw midden te zeer bekend, dan dat het noodzakelijk mag worden geacht het door mij in Stockholm gesprokene nog eens weer te geven.

Het slot van onze lange discussies was in ieder geval bevredigend, in zoverre, dat ook onze Zweedse collega's thans van de relatieve waarde der

periodieke onthouding volledig zijn overtuigd, terwijl besloten werd, dat ook zij van hun kant al het mogelijke zullen doen om gegevens te verzamelen.

Een belangrijk deel van onze laatste samenkomst was gewijd aan de bespreking betreffende de mogelijkheden van een nieuw internationaal contact. Na ampele discussies slaagde Uw vertegenwoordiger erin het besluit te doen aannemen, waarin het internationaal contact tussen de verschillende Organisaties zal worden hersteld, doch - dit met het oog op de politieke moeilijkheden in verschillende der in aanmerking komende landen - niet in de vorm van een nieuwe officiële Organisatie, doch via persoonlijk contact tussen individuele personen. Tegen een dergelijke zuiver wetenschappelijke en persoonlijke samenwerking kan ook in de meest reactionaire staten moeilijk bezwaren gemaakt worden.

Een arbeidsprogramma werd aangenomen, waarbij vooral rekening werd gehouden met de door de diverse deelnemers reeds begonnen onderzoeken, waarvan voortaan de resultaten zo snel mogelijk zullen worden uitgewisseld en onderling besproken.

Als voornaamste punten stonden op dit programma:

1. Een onderzoek naar nieuwe ovulatieverschijnselen, zowel klinisch als chemisch hormonaal, waarbij vooral gedacht werd aan de mogelijkheid een eenvoudige urinereactie te vinden, die de omslag - rijpingsphase/gelelichaams-phase, aan zou tonen.

2. Een onderzoek, welke spermacide stoffen door het cervicaal slijmvlies worden uitgescheiden, in de hoop langs deze weg eens tot een orale anticonceptie te geraken.

Welke betekenis dit laatste onderzoek hebben kan, is overduidelijk. Wanneer het inderdaad zou gelukken op dit gebied tot positieve resultaten te komen, dan is de dag niet ver meer, dat men eenvoudig door het inslikken van een tablet of anderszins bevruchting zou kunnen voorkomen. Voorlopig klinkt het nog als een utopie, maar wie weet!

Met deze internationale verbreedingspogingen en tot in verre toekomst reikende arbeidshypothese eindigden de wetenschappelijke zittingen.

Onze verdere besprekingen waren zuiver persoonlijk en betroffen hoofdzakelijk de positie der medici in de Zweedse Organisatie en de houding, die de buiten de Organisatie staande Zweden tegenover deze medici aannemen. De verhouding tussen de leken en artsen is in de Zweedse Organisatie met die bij ons vergeleken vrijwel ideaal. Hoewel ik van ernstige onderlinge strubbelingen tussen de leden van de praktische staf getuige was en zelfs een min of meer arbitraire functie kreeg opgedragen, is van verschil van mening tussen de leken en de artsen niets te bemerken. Van een strijd om de macht is geen sprake. Integendeel, op het feestdiner bracht een keurig in stemmig zwart gekleed heer, die er uitzag als een directeur van een H.B.S., doch die, naar men mij later mededeelde een eenvoudig metselaar was, een dronk uit op de intellectuelen, zonder wie het heilzame werk van de organisatie niet zou kunnen worden verricht. Dat ik, toen Dr. Elisa Ottesen-Jensen mij zijn lange redevoering vertaalde, niet met onverdeelde gevoelens aan de Nederlandse verhoudingen moest denken, is begrijpelijk.

Dit neemt niet weg, dat er, zoals ik reeds zeide, ook in deze Organisatie strubbelingen zijn, die echter meer beperkt zijn tot de kring van de directe medewerkers van de vrijwel almachtige en alom geliefde presidente der Organisatie, onenigheden, die minder het gevolg zijn van verschil in opvattingen dan wel van een soort onbewuste concurrentiestrijd om de gunst van de fel

aanbeden Elise Ottesen-Jensen. Haar positie zelve is voorlopig nog ongeschokt doch het zou kunnen zijn, dat ook zij op de duur zal moeten lijden onder de strijd der kroonprinsen, van wie op het ogenblik Dr. Inge en Bursell, die een plaats in het Hoofdbestuur hebben, de meest op de voorgrond tredende zijn.

De goede verhouding tussen artsen en leken is mede ook daar een gevolg van, dat de artsen in Zweden zich kunnen beperken tot het zuiver medische en medisch propagandistische deel van de strijd om de sexuele hervorming. Behalve dat hun positie ten opzichte van de Organisatie daardoor een veel aangename is, is ook de houding, die de buitenwereld tegenover de medewerkende artsen inneemt van geheel andere aard dan hier. Hueting wees reeds in zijn verslag op een totaal ontbreken van een clerikale oppositie. Ik kan daaraan toevoegen, dat in Zweden ook de bestrijding, die wij artsen van de Bond hier en op zo vaak laagstaande wijzen uit intellectuele kringen ondervinden volkomen onbekend is. De arts, die zich in Zweden opwerpt als voorvechter van de sexuele hervorming hoeft er geen rekening mede te houden, zoals wij, dat hij een deel van zijn praktijk verliest, dat hij door de officiële instanties bij het weggeven van functies en verstrekken van opdrachten tot contrôles, rapporten en behandelingen volkomen wordt genegeerd, hetgeen voor sommigen van ons een schade van ettelijke duizenden per jaar betekent, dat hij als medewerker aan bepaalde Ziekenfondsen wordt gewraakt, ja, dat het hem vaak moeilijk valt onder de collega's voor de waarneming van zijn praktijk de meest geschikte kandidaten te vinden.

Daar dit verslag uitsluitend bedoeld is als medische aanvulling op de verslagen der beide andere afgevaardigden, meen ik van een algemene slotbeschouwing te mogen afzien en zal dan ook geen opsomming trachten te geven van mijn persoonlijke indrukken van het Congres. Ik moge er mede volstaan de hoop uit te spreken, dat dit medisch verslag het Hoofdbestuur mag overtuigen van de noodzakelijkheid, dat naar congressen, waar dusdanige, ook voor onze Organisatie, belangrijke medisch-technische problemen worden behandeld, een medicus mede moet worden afgevaardigd. Wanneer tevens dit verslag ertoe moge bijdragen het Hoofdbestuur de mogelijkheden te hebben nader gebracht, die in de Zweedse voorbeelden besloten liggen, geloof ik te kunnen besluiten met de opmerking, dat de uitzending van den medischen deskundige, op hoe onbevredigende wijze, die ook moge zijn geschied, niet tevergeefs is geweest.

C. van Emde - Boas.
arts